

KRONIKK &DEBATT

KRONIKK:

Maks 5000 tegn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

DEBATT:

Innlegg: 3000 tegn inkludert mellomrom. Replikk/kortinnlegg: 1000 – 2000 tegn.

E-post: debatt@klassekampen.no
Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innlegg.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør

Åshild L. Lahn
ashildl@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Hedda Lingaas Fossum
heddaf@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Klassekampen honorerer normalt ikke innsendt stoff. Innsenderens e-postadresse blir trykt med mindre innsenderen reserverer seg mot dette.

FORBUNDSLEDELSEN: Hører klarest det de helst vil høre.

Klar ordre, sa fanden?

EØS

Ole Langeland

Landsmøtet i Fellesforbundet ga ingen «klar ordre», som forbundsleder Jørn Eggum og nestleder Steinar Krogstad skriver i Klassekampen 16. desember. Landsmøtet vedtok at det skulle skje en utredning. EØS-spørsmålet er derfor åpent.

Andre vedtak fra landsmøtet, blant annet om Acer og bemanningsbransjen, samt hele debatten som sådan, vitner om et klart EØS-kritisk flertall. Den måten leder og nestleder uttrykker seg på i debattinnlegget gir ingen samlende retning for forbundet. Jeg vil si at de har feiltolket vedtaket og en kan bare anbefale folk å lese dokumentene og selv danne seg et bilde.

På landsmøtet, hvor undertegnede var delegat, fremstilte Steinar Krogstad flertallsforslaget som noe som skulle være samlende både for dem som var for og de som var mot EØS-avtalen. Heller ikke mindretallets forslag var noe definitivt krav om utmeldelse fra EØS. I ettertid blir forskjellene forstørret opp og våre ledere bidrar til dette. Svært beklagelig!

De fleste landsmøtedeltakerne forventer en utredning med substans. Men kanskje er det nødvendig å huske ordtaket om Fanden og komiteen? Er det noen som ser at denne utredningen bare er en avledningsmanøvre? I så fall vil mange føle seg lurt.

Ole Langeland,
Kristiansand
oaalang@online.no

KRONIKK

Anne Hellum

FNs kvinnekonvensjon har vært en del av norsk rett siden den ble ratifisert i 1980. Norge lå i forkant av internasjonal rett, med vedtaket av Lov om likestilling mellom kjønnene i 1978. Kvinnekonvensjonen ble av mange vestlige stater ansett som et instrument rettet mot tredje verdens kvinner, men med den fikk vi en gullstandard som utvidet virkeområdet for kvinners kjønnsdiskrimineringsvern, innførte en definisjon av seksuell trakassering og vold mot kvinner, og forpliktet oss til å endre sosiale, økonomiske og kulturelle forhold som fører til faktisk kjønnsulikhet.

Det tok 30 år før myndighetene innså at konvensjonen ikke først og fremst var et instrument for å fremme kvinners rettigheter gjennom utviklingssamarbeid. Gjennombruddet kom i 2009, da norske kvinneorganisasjoner, etter sterk oppfordring fra FNs kvinnekomité, ble tildelt statlig økonomisk støtte til å utarbeide skyggerapporter og delta i statsrapporteringsprosessen.

Samme år ble kvinnekonvensjonen, etter mer enn ti års motstand fra Regjeringsadvokaten og Justisdepartementet, inkorporert i menneskerettsloven. Kvinnekomiteens klare og gjentakende oppfordringer om å likestille kvinnekonvensjonen med andre internasjonale konvensjoner, var en medvirkende faktor. Deres gjentakende kritikk av diskriminerings-

vernets vikeplikt for religionsfriheten, bidro til opphevelsen av likestillingslovens og arbeidsmiljølovens unntak for indre forhold i trossamfunn i 2010.

Stoltenberg 2-regjeringen skrinla Diskrimineringslovutvalgets forslag om å erstatte Lov om likestilling mellom kjønnene med en kjønnsnøytral felleslov. De tok hensyn til komiteens sterke kritikk om at en slik lov ikke tok høyde for den skjeve makt- og ressursfordelingen mellom kvinner og menn. Komiteen fikk ikke tilsvarende gjennomslag overfor Solberg-regjeringens forenklings- og effektiviseringspolitikk, som munnet ut i vedtaket av den felles likestillings- og diskrimineringsloven i 2017.

”

Det er en klar nedgang i nemndas bruk av kvinnekonvensjonen.

Komiteens kritikk bidro imidlertid til at likestillingslovens formål om å bedre kvinners stilling, ble opprettholdt.

Det er i dag ingen tvil om at Hege Skjeie hadde rett da hun, i sin dissens til flertallet i Makt- og demokratiutredningen, hevdet at konvensjonen ville styrke og ikke svekke demokratiet.

Kvinnekonvensjonen har fått stor betydning for likestillings- og diskrimineringslovgivningen. Har den fått tilsvarende betydning i nasjonal håndhevingspraksis? Et brennende spørsmål i dag er hvorvidt diskrimineringsnemnda og domstolene anvender konvensjonen i saker hvor norsk lovgivning er uklar, har huller eller er i konflikt med konvensjonen. Her er det grunn til å rope varsko av tre grunner:

For det første er det en klar nedgang i diskrimineringsnemndas bruk av kvinnekonvensjonen. Likestillingsnemnda, som håndhevet Lov om likestilling mellom kjønnene, anvendte konvensjonen i en rekke prinsipp saker. Den nye diskriminerings-

nemnda har ikke trukket tilsvarende veksler på kvinnekonvensjonen. Dette er underlig, ettersom den har behandlet saker som gjelder forholdet mellom religion og kjønnslikestilling. En årsak kan være at ombudets tilretteleggerfunksjon ble avskaffet da den nye diskrimineringsombudsloven ble vedtatt. Ombudet, som overvåker at norsk rett og

forvaltningspraksis er i tråd med Norges forpliktelser etter kvinnekonvensjonen, trakk ofte kvinnekonvensjonen inn i sine ikke-bindende uttalelser som tidligere dannet utgangspunktet for nemndbehandling.

For det andre svekker den nye diskrimineringsombudsloven enkeltindividers mulighet til å trekke kvinne-

OVERHØRT

Tidligere ble private aktører kalt «piratsektor». I dag snakkes det om velferdsprofitører. Et ord som kan gi kalde gufs tilbake mot en tid vi ikke ønsker oss tilbake til. **Margret Hagerup (H) i Vårt Land**

Jeg tenkte lenge at jeg skulle svare så mange som mulig av hat-mailene. Det tok nok litt mer energi enn jeg var forberedt på, spesielt når du får oppfølgings-

svar som kan tyde på at vedkommende enten er elev på spesialskole eller barnehage. **Durek Verrett-forlegger Jan Mesicek til bok365.no**

Eg fortener honnør for å løfta fram kvinnelege regissører og skodespelarar. I staden er eg gløymt. **Harvey Weinstein til The New York Post, sitert av NRK**

[Jeg] ønsker at eventifisering av litteraturen blir avskaffet og alle festivaler og litteraturhus nedlagt – eller i det minste at alle kjøper og leser ti bøker og tidsskrift for hvert arrangement de deltar på. **Carina E. Beddari til bok365.no**

Landbruket er like viktig som forsvar. **Une Aina Bastholm til Nationen**

MER DEBATT NESTE SIDE >>

ikke kravet om å sikre kvinner fri rettshjelp. stillingen

NEDGANG: FNs kvinnekonvensjon krever at kvinner får full tilgang til rettsapparatet, men slik er det ikke i dag, skriver Anne Hellum. Her 8. mars-toget i 2018.

FOTO: LISE ÅSERUD, NTB SCANPIX

konvensjonen inn i individklagesaker. Dette henger sammen med at diskrimineringsnemndas kompetanse til å komme med ikke-bindende uttalelser om en lov er i strid med likestillings- og diskrimineringsloven, slik den er å forstå i lys av internasjonale konvensjonsforpliktelser, nå

er opphevet. Domstolene har kompetanse til å behandle slike spørsmål, men gjør de det? En økende, men likevel forsvinnende liten andel av diskrimineringsaker behandles av domstolene. Et mindretall av disse dommene referer til kvinnekonvensjonen. Et fellestrekk ved disse

sakene, er at kvinnekonvensjonen i hovedsak inngår som et støtteargument som trekker i samme retning som norske rettskilder.

Et tredje urovekkende trekk, er at disse hullene ikke er dekket opp gjennom innføring av fri rettshjelp i diskrimineringsaker. Antallet advokater med spesialistkompetanse i diskriminerings- og likestillingsrett og internasjonal kvinneverett, er raskt økende. Mangelen på fri rettshjelp i diskrimineringsaker fører til at disse advokatene ikke kommer på banen, verken i saker for diskrimineringsnemnda eller for domstolene. Et ferskt eksempel er «medmorsaken» som gjaldt to lesbiske medmødre som fødte barn med tre måneders mellomrom. Kvinnene, som var representert av Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), fikk ikke medhold i trygderetten om at Navs vedtak om nedkorting i stønaden til moren som fødte først utgjorde diskriminering på grunnlag av kjønn og seksuell orientering. Kvinnene så seg, på grunn av mangel på fri rettshjelp, ikke økonomisk i stand til å anke saken innfor lagmannsretten. Det er mange saker som denne, noe som kan forklare hvorfor kvinnekomiteen hittil bare har behandlet én individklage fra Norge.

Det er på høy tid å gi rettshjelpslovgivningen en kraftig overhaling i lys av kvinnekonvensjonens krav om å sikre kvinner full tilgang til rettsapparatet, herunder en reell mulighet til å påberope seg konvensjonen. Det er høyst tvilsomt om dagens ordning med kostnadsfri, skriftlig nemndbehandling i kombinasjon med ombudets veiledningsplikt og økonomisk støtte til et fåtall organisasjoner som gir fritt rettsråd, er nok til å veie opp for mangelen på fri rettshjelp i diskrimineringsaker.

Anne Hellum, professor, Institutt for offentlig rett
anne.hellum@jus.uio.no

GODE ODDS FOR LUNDIN OIL: «Naturhestekrefter» avviker mye fra et kraftverks reelle ytelse, og kan gi urettferdige utslag når kraftkonsesjoner fordeles, skriver forfatteren.

FOTO: JANEK SKARZYNSKI, AFP/NTB SCANPIX

Utdatert målestokk for kraftkonsesjoner

ENERGI
Hans H. Faanes

Det svenske oljeselskapet Lundin blir medeier i Sognekrafts Leikanger kraftverk. De to selskapene skal eie 50 prosent hver av kraftverket, som skal starte produksjonen i 2020. Hvordan henger et slikt eierskap sammen med bestemmelsen om at vannkraftverk skal ha minst to tredeler offentlig eierskap?

I konsesjonslovgivningen er det satt en grense på 4000 «naturhestekrefter» for når dette kravet skal gjelde. Leikanger kraftverk har en årsproduksjon på 208 GWh, en installert effekt på cirka 70 MW og 600 meter fall. Det er derfor ikke noe lite kraftverk, faktisk det største vannkraftverket som er bygget i Norge de siste ti årene. Det er et høytrykksanlegg med lang levetid som konsesjonsloven nettopp tar sikte på å sikre offentlig eierskap.

«Naturhestekrefter» er definert som kraftverkets ytelse ved alminnelig lavvannsføring i et medianår. Det er en enhet fra en helt annen tid, da kraftver-

kene var uten samkjøring og deres minimumsproduksjon var avgjørende for å opprettholde leveransen i et område. For å sette begrepet i perspektiv: Et vindkraftverk vil ha null «naturhestekrefter» fordi det ikke har noen produksjon når det ikke blåser.

Det er illustrerende at Leikanger kraftverk, med cirka 70 MW, som tilsvarer over 100.000 «normale» hestekrefter, blir klassifisert til å være under 4000 «naturhestekrefter», og således kommer under grensen for offentlig eierskap.

Det er håpløst at vår konsesjonslovgivning skal være knyttet til en så antikvarisk enhet som «naturhestekrefter», som i meget stor grad kan avvike fra kraftverkets reelle ytelse. Dessuten, i en tid med utstrakt samkjøring, spiller alminnelig lavvannsføring en underordnet rolle i forhold til produksjon

og installert effekt, som er det som etterspørres.

Det burde være på sin plass at konsesjonsloven endres på dette punkt, slik at kravet til konsesjon settes til for eksempel ti MW eller 40 GWh.

Hans H. Faanes, tidligere professor i elkraftteknikk
hans.faanes@ntnu.no

Det er illustrerende at Leikanger kraftverk kommer under grensen for offentlig eierskap.